

Potravinářský průmysl a reformulace

V dnešní době má spotřebitel přístup k široké nabídce potravin, ale hektický moderní životní styl s sebou přináší zvýšené nároky. Mnoho lidí se potýká s nadváhou související s nevyváženou stravou a nedostatkem pohybu. Přitom si ale většina chce užívat dobré jídlo a „jíst a žít s chutí“. K tomu je nutná pestrá nabídka potravin na trhu a to může být pro výrobce potravin mnohdy tvrdý oříšek.

Výrobci potravin v České republice si jsou vědomi toho, že mají možnost napomáhat zlepšení zdraví spotřebitelů, a to zejména tím, že jim nabídnou širokou škálu výrobků, jak těch „standardních“, tak těch, ve kterých došlo ke snížení některých živin, snížení energetické hodnoty či vylepšení nutričního složení. V souladu s naplňováním vládního programu Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí - Zdraví 2020 založili výrobci potravin v rámci Potravinářské komory ČR (dále jen „PK ČR“) a České technologické platformy pro potraviny na podzim roku 2016 Platformu pro reformulace (dále jen „PPR“ nebo také „Platforma“). Šlo o první systematický počín v oblasti reformulací jako celku, i když samotné aktivity na úrovni firem probíhají již řadu let, PPR si dala za svůj cíl vytvořit odborné fórum pro diskusi nad jednotlivými reformulačními cíli a technologiemi, v rámci, kterého mohou členové PPR:

- nastavit a komunikovat konkrétní závazky v oblasti reformulací a podpory zdravé výživy do r. 2020;
- monitorovat a hlásit dosažené výsledky a sdílet zkušenosti s dalšími výrobci;
- ve spolupráci s akademickou obcí a příslušnými ministerstvy vzdělávat veřejnost.

Roční činnost Platformy vyústila v podpis Deklarace ke zdravému životnímu stylu prezidentem PK ČR a hlavním hygienikem ČR. V tomto dokumentu se členové PK ČR zavazují vyvíjet aktivity v jednotlivých bodech Deseti pilířů výživové politiky potravinářského průmyslu, tyto aktivity průběžně doplňovat, aktualizovat a vyhodnocovat a výsledky sdílet s resortem Ministerstva zdravotnictví, médií a odbornou i laickou veřejností.

Deset pilířů výživové politiky zahrnuje dobrovolné závazky v oblasti:

1. podpory zdravého životního stylu,
2. vývoje a výroby inovovaných a reformulovaných výrobků (zlepšení složení makroživin),
3. rozšiřování nabídky o výrobky se zlepšeným obsahem (zlepšení složení mikroživin a dalších složek),
4. nabídky různorodé škály výrobků a balení,
5. informování spotřebitele nad rámec legislativních požadavků,
6. propagace výrobků zodpovědným způsobem,
7. vzdělávání spotřebitele a veřejnosti,
8. publikování dosažených výsledků, vzdělávání a sdílení zkušeností mezi sebou,

9. podpory zdravého životního stylu a fyzické aktivity,

10. spolupráce s relevantními institucemi, akademickou obcí, odborníky, médii a dalšími zúčastněnými stranami.

Příspěvek ke zlepšení výživových trendů a zdraví obyvatelstva ČR chápe potravinářský průmysl jako dlouhodobý. Proto je Deklarace ke zdravému životnímu stylu a Deset pilířů výživové politiky živým dokumentem: kromě vyhodnocení již proběhlých aktivit, je dokument pravidelně aktualizován, průběžně se nastavují nové cíle na další rok či delší časové období. Dosažené výsledky jsou pravidelně zveřejňovány v rámci každoroční výroční konference PPR, která díky účasti zástupců státní správy, vědy a výzkumu, lékařů a odborníků na výživu umožňuje nejen zhodnotit, co se výrobcům podařilo „vylepšit“ ve složení potravin na českém trhu, ale také diskutovat o významu reformulací pro zdraví a budoucím směřování reformulací a potřebných technologií.

I když PPR již zaregistrovala mnoho úspěchů a na českém trhu se objevila celá řada výrobků se sníženým obsahem cukru, soli, transmastných kyselin či výrobky s vylepšenou strukturou obohacené např. o vlákninu, vitaminy nebo minerální látky, výrobci se v rámci svých aktivit stále potýkají s celou řadou problémů.

Úpravy receptur je nutné provádět postupně tak, aby spotřebitel danou změnu akceptoval. Razantní snížení se výrazně projeví v sensorických vlastnostech produktu a spotřebitel pak takový výrobek odmítá. Bohužel platná evropská legislativa při označování potravin umožňuje informovat o snížení určitých živin až při dosažení limitu snížení, zpravidla 30 %. Taková úprava receptury je však v praxi nerealistická vzhledem k výše uvedenému přijetí spotřebitelem. Proto výrobci spíše přistupují k postupnému snižování živin. O snížení, které je nižší než 30 %, ale nemohou informovat ani na obalu výrobku, ani v dalších materiálech (weby, infolinky, propagační letáky atd.). Jako určité řešení se nabízí možnost získat ocenění v rámci soutěže „Cena Potravinářské komory ČR o nejlepší inovativní potravinářský výrobek“ v kategorii „Reformulace roku“. Oceněný výrobek může používat logo Reformulace roku, které umožní upozornit spotřebitele na to, že u výrobku došlo k vylepšení receptury neboli reformulaci.

Další problematickou oblastí je nedostatečná informovanost spotřebitele. Ten často reformulace chápe jako snahu výrobců ušetřit a vnímá úpravy receptury jako „šizení“. Reformulovaný výrobek je pak v konkurenční nevýhodě oproti „běžným“ výrobkům, což samozřejmě výrobce od reformulací odrazuje.

A v neposlední řadě je nutné brát v úvahu, že plánovaná úprava receptury musí být proveditelná technologicky a musí zachovávat požadované sensorické vlastnosti. Cukr, sůl a tuk mají nejen výživovou funkci, ale plní často roli konzervantů, nositelů chuti nebo objemu. Při jejich snížení je často nutné volit náhradu, která může být vnímána kontroverzně (např. větší množství přídatných látek, tzv. éček, nahrazení cukru sladidly atd.). Ve snaze lépe osvětlit tuto problematiku a vysvětlit určitá technologická omezení vznikla právě tato studie.